

Telegraful Român

Abonamentul:

Pe un an 32 orosane.
Pe șase luni 16 eor. — Pe trei luni 8 eor.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegraful Român», Strada Măcelarilor Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor, după învoială

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Insemnări

Jandarmii

Stăpânirile, de jalnică pomenire ale Ungariei, împănaseră ani de-a rândul satele noastre din Ardeal, fara ungaryască și Bănat cu viteji aceștia, recrutați din foști soldați sacii și maghiari, ajuși în scurta vreme o adevarată specialitate a țării.

Purtând armă în mână și pene de cocoș la cap, menirea lor era nu atât păzirea liniștii și a rânduelii în lăuntrul satelor, cât mai ales răspândirea și întărirea «ideii de stat» între nemaghiari.

Iar ideea aceeașă, spusă verde, se știe că însemnează: Stat maghiar cu o singură limbă.

În urmarirea fântei «patriotice», păzitorii ei au săvârșit atâtea stupidități și fărâdeleși, — proba cea mai nouă este omorârea preotului Opris, — încât au însușit în tot locul greață și scârbă atât pentru așezământul de jandarmii, cât și pentru trimițătorii acestor sâbri.

În zilele mari de astăzi, guvernul n'a mai avut încotro. A hotărât în sfârșit, ca cei cu pene de cocoș în frunte să li revocă din ținuturile locuite de români.

Să plece! Și de veste să nu le mai auzim în veci.

Dar să se știe: Cei ce ne omoară proștii, au să plătească poștești (x)

Cu două fețe

Mereu recitează presa din Buda-pesta, câtă dragoste sinceră a purtat totdeauna poporul maghiar pentru marea națiune, pentru francezi. Episcopul Frahnöi Vilmos aduce și «documente» istorice în favoarea acestei asigurări.

Nu vom să tragem la îndoială sentimentele nimănui. Admitem chiar, că maghiarii vor fi tubind acum grozav pe francezi și pe aliații lor.

Dar, făcând și noi puțină istorie a timpurilor mai nouă, trebuie să constatăm, că iubirea maghiară din trecut n'a fost destul de puternică pentru a împedea pe un Andrassy, omul slăvit al orărilor ungr, de a încheia vestita alianță cu Germania în contra Franței.

Constatăm mai departe că sentimentele de iubire și admirare ale maghiarilor pentru francezi n'au fost în stare să îndemne pe urmașii lui Andrassy de a încerca să părăsească cât de puțin apele germane. Ungaria — mărirea este presa și literatura ei — întreagă dela 1870 până astăzi — n'a avut nici un cuvânt pentru Alsația și Lorena, provinciile rapite de germani, și a susținut din toate puterile, cu arma și cu vorba, direcția germană în politica maghiară.

Aceasta s'a făcut totdeauna pe timpul când Germania era tare.

Când au slăbit nemii, atunci da!

maghiarii se întorc dintr'odată spre Franța, și se milogesc la cei ce vin să le ocupe capitala.

Așa stăm cu «sincera dragoste».

Avea, prin armare, multă dreptate generalul Franchet d'Espèrey să declare delegațiilor ungrilor la Beigradul sârbesc:

«Vous serez châtiés!» (Veți fi — pieptenați!) (x)

La tarabă

Au venit. Ii așteptam de mult. Știam doar că trebuie să vină cu marfă măruntă și mult lăudată. Le porunceam îndemnulurile strămoșești. Instinctele cari nu mor de azi pe mâne.

Mai întâi au ispitit drumul angroșilor. Au încercat să afle con-juncturile de lipsă. Să vândă angro. Nu li s'a sferit. Agentul a fost dat afară. Nu strică nimic. Facem ca părinții noștri. În toate așezările locuite și cătunele, în toate așezările locuite de goș. Vom deschide taraba și vom desface marfă măruntășii. De lăudat o știm noi lăuda și goșii proști o vor cumpăra. Căci o vom da cât se poate de ieftin. Și totuși vom avea profit.

Așa se va fi cugetat, când s'a hotărât noul-guvern liberal și democrat să se coboare în satele nemaghiare cu proclamația. «Ne vom adresa poporului direct, cu toate bunurile și zaharicalele aduse din Paris, Londra și America. Il vom ispitii să guste numai, nu-i silă ca să cumpere, numai să guste și dacă nu-i va place, o poate lăsa acolo unde i s'a imbiat».

Și fapt, proclamația lui Károlyi adresată popoarelor nemaghiare e ținută în duhul acesta. Înjură pe stăpânii de ieri ai tarabei, îi înjură că au vândut marfă stricăță, invențiată, că au răspândit prin necurății în care au stat, microbii tuturo- relor și boalelor și în urmă și ciuma rășoboului.

Și se vaietă și ne conjoară să nu-i ocolim. Taraba lor nu samănă cu a celor cari au vândut ieri. Ei au curățit din temelie, au priment aereul și au adus marfă bună, marfă curată, toate bunătățile din America lui Wilson. — Strigă în mijlocul târgului, că dorința lor e ca fiecare ins să se împărătească cu vârf și îndesat din aceste bunătăți. Ca toți să se aleagă cu fericire vremelnică și chiar și veșnică.

«De azi înainte va fi sioboc ca fiecare să se înțeleagă și să vorbească în limba care o știe. Drepturile le vom distribui în măsura egală și distorile se vor reduce cât mai mult. Vom împărți pământuri, ca fiecare familie de plugar să poată trăi cinstit, vom clădi drumuri ușoare, vom ridica fabrici și vom susține școli de tot felul, ca fiecare părinte să-și poată crește copiii după placul inimii, în limba și credința sa. Cu un cuvânt rămâneți cumpărătorii noștri, căci ne vom îngrijii să aveți tot ce vă dorește

inima. Probăluții încă odată! Nu-i silă să cumpărați, să rămâneți la noi. Dacă nu vă place, rămâne destulă vreme să mergeți unde vă îndeamnă inima».

Cam așa se strigă acum dela Buda-pesta. Câte sute de mii, câte milioane chiar de proclamații vor fi părăsit tiparnițele statului român?

Adulmecăm duhul proclamației. E înțelepciunea de valpe, câtă le-a mai rămas. Fie-le de bine.

Nouă nu ne mai trebuie nimic din bunătățile lor. Și să știe și să-și o însemne, că poporul nostru dela sate nu mai ascultă de nimeni, fără de dorul aprins în inima lui și de glasul înțelept al sfatului național român.

Tot ce vine din altă parte e aramă sunătoare. Cu șiretlicuri nu mai amăgiți popoarele deșteptate de sfântul soare al libertății.

Episcopii români și Consiliul Național Român

Marelui sfat al națiunii române din Ungaria și Transilvania, în frăd

Răsboiul mondial a scos la iveală principiul social atât de creștinesc, că fiecare popor are pe viitor dreptul de a dispune liber asupra sorții sale. Noi subsemnații episcopi ai bisericii ortodoxe-române și gr.-cat. române — avem firma convingere, că interesele de viață ale neamului românesc, ai cărei păstori sufletești suntem, pretind ca un categoric imperativ — înfăptuirea acestui drept de liberă dispunere și față de neamul nostru.

Dreptul acesta se va putea realiza numai dacă națiunea română va fi guvernată de fiii ei.

Dreptaceea declarăm: că recunoaștem marele consiliu național român de reprezentantul și conducătorul politic al națiunii române din Ungaria și Transilvania, simțindu-ne îndreptățiți și îndatorați — ca fii credincioși ai națiunii noastre — a conclura din toate puterile la împlinirea aspirațiilor noastre naționale.

În ziua Sf. arhangeli Mihail și Gavriil 1918.

Dr. Demetriu Radu,

episcop gr. cat. de Oradea-mare.

Dr. E. Miron Cristea,

episcop ortodox-român al eparhiei Caransebeșului.

Dr. Iuliu Kosszu,

episcop român gr.-cat. al Gherlei.

Joan J. Papp,

episcop ort.-român al eparhiei Aradului, totodată și locțitor de mitropolit.

Dr. Valeriu Traian Frântiu,

episcopul Lugojului.

Din Bucovina

Întreaga Bucovina este ocupată de armata română. Pretutindenea e liniște. Oamenii sânt fericiti că au scăpat de necazurile guvernelor nemțești. România se îngrijește de alimentația țării.

Regele Ferdinand a instituit în Cernăuț un ministeriu și a dat cătră popor un manifest, unde i se vestește domnia regelui Ferdinand asupra Bucovinei întregi.

Impotriva bolșevismului

S'a pornit expediția Inteligeriilor pentru a zdrobi puterea bolșevismului în Rusia.

Armata dela Salonic, împreună cu trupe românești, înaintează spre nordostul Rusiei.

Sânt cam 700.000 de francezi, englezi, sârbi și români, sub conducerea generalului francez Berthelot, Avangardele au ajuns în Kiev. Armata română a ocupat Podolia. Englezii din Murman și puterea lor ma-

rifimă din golful finic au ocupat portul Revel, au debarcat trupe, care au plecat spre Petersburg.

Armata română neatrănată

În urma intervenirii Consiliului Național Român, ministrul maghiar de război a schimbat ordinul privitor la chemarea sub drapel a contingentelor din 1896-1900, și astfel soldații noștri români vor avea să formeze armata românească neatrănată de cea ungurească.

Românii în Ardeal

Trupele române înaintează repede în teritoriile locuite de români.

În comuna Porești de lângă Sibiu s'au ivit deja patrule românești.

Avizi!

Delegații cercurilor electorale din comitatul Sibiu, delegații altor corporațiuni și membrii naturali, — pleacă din Sibiu la Alba-Iulia cu trenurile de Sâmbătă 20 Noembrie, dimineața la 6 ore spre Copșa și la 8 ore spre Vințu-de-Jos, — însoțiți de un pluton dintre membrii Legiunii române.

Încât vom primi un tr. n. special, plecarea se face tot numai Sâmbătă dimineața la orele 8 1/2 spre Vințu-de-Jos.

Membrii externi să vină aici de Vineri seara — unde vor afla detaliuri.

Sibiu, 27 Noembrie 1918.

Major Liuba m. p., N. Ioan m. p., comandantul Legiunii române, național român.

Zile istorice

Dimineață în 11/24 l. c. locuitorii români din cercul electoral I al Sibiului s'au întrunit aproape în număr complet în sala casei naționale să aleagă 5 delegați pentru praznicul neamului, pentru marea adunare dela Bălgărul românesc.

Adunarea a fost deschisă de președintele asor cons. Nicolae Ivan prin vorbirea ce urmează și care trebuie să fie crezul și programul fiecărui român.

Onorată adunare!

Vam pofti Domnilor din încredințarea Statului național la întinerea de azi să esmitem din cercul I al Sibiului 5 membri pentru marea adunare națională dela Alba-Iulia, convocată pe 12 Decembrie a. c. — Și nu mă îndoiesc, că acest cerc de intelectuali va alege astfel de bărbați, cari inspirăiți la duhul vremilor mari, se vor achita cu cinste de misiunea lor.

Înainte de toate vom avea să îngropăm la Alba-Iulia sistemul mincinos, sistemul corupțiunii, și teroarea și al vnaect în vechiul nos pământ și vom proclama unitatea noastră națională cu frații de un sânge și de o lege de pretutindenea și niciți furile idului nu vor putea să ne mai oprimă în acest drum sfânt, unde va lacrimile mameilor, surorilor, soților, ficelș și nepoateilor noastre.

Și dacă vom avea vreme să ne ocupăm acum și de actul desbinării dela 1700, actul presărat cu sânămăa urei dintre frați, încheiat în vechia noastră metropole, cu scopul mișleș al Habsburgilor: «Divide et Impera» — atunci, am îndeplinit întreg programul victor, trecem și putem trece stindardul nepătat — asemenea vechilor

elini — din mâinile noastre în mâinile tinerime.

Această tinerime va avea să facă pelegria la mormiții eroilor ardeleni, muntelui și moldovenilor căzuți la Focșani și Mărășești, pentru că lovem să ne mulțumim praznicul cel mare al zilelor de azi.

În memoria sediții dela 12 Octomvrie 1918 (înțuită la Oradea-mare — zi mare și sfântă — noi cei 12 membri căți ne am aflat acolo — după chibzuirea mării — am cerut loc între națiunile libere și independente, după principiile marcelui Wilson, cel mai mare și mai înțelept creștin, cel mai mare și mai înțelept creștin de azi. Aceiași drept îl recunoaștem și Secuilor și Sașilor din Ardeal.

Acolo am spus: «Am făcut și azi destule cărămizi pentru Templa, am topiț pentru lanțuri, cari să ne țină în robie sufirească și trupească, — a sosit vremea să fim oameni, să ne reclamăm drepturile întregi și nesfârșite». Aceasta e problema zilelor și adunării celei mari dela Alba-Iulia. Cu aceasta declar sediții de deschisă.

După săvârșirea formalităților și alegerea celor 5 delegați în persoanele: Dr. Beu, Dr. L. Borcea, Dr. S. Dragomir, Dimitrie Comșa și Teodor Doboi comerciant, profesorul Dr. S. Dragomir propune ca astăzi când dușul sfânt al Voivodului dela Putna și suflul mare al arhanghelului Voevod Mihail dela Bălgăr stăruesc pentru înălțarea vișului neamului să felicitem prin o telegramă pe Frații de Vineri, cari s'arbitorec marea sărbătoare de unire a frumoasei Bucovine.

Propunerea e să primim cu mare însufleșire și să trimis următoarea telegramă de felicitare:

Dlul Iancu Flondor

Cernăuț

Românii sibiieni vă trimis salutării frățești în aceasta zi mare, în care mândra Bucovina se întoarce la sinul dulce al mamei. Ardealul o urmează.

Bărsan.

Președintele comiteții național sibiin.

Circulară

tuturor secțiilor din comitatul Sibiu

Fiind la legiunea română o îngomerațe de lucru, prin aceasta să dă ordine tuturor comandelor de secții că pe viitor în toate afacerile numai comandă secției are a-se adresa direct Legiunii din Sibiu.

Prin urmare nu au dreptul comunile separate să vie cu o cerere sau alta direct înaintea legiunii, ci numai prin comanda secției, atât în ce privește primirea de orice fel de material cât și în lucrurile administrații.

Aceasta să se facă la cunoștință și să se comunice comandanților de garde comunale.

Orice cerere, pe alta cale, va respinge.

Sibiu, la 25 Noembrie 1918.

Legiunea română, secția de organizare.

Liuba,

Sintion,

maior,

locotenenț

Petru I. Comșa

Putini oameni s'au ridicat prin muncă și putere proprie la o stare înfloritoare materială și morală ca Petru Ioan Comșa, fost mare comerciant în Sălșite și unul din fruntașii noștri de acolo, sprânjitor cel al institutiilor noastre de cultură — și membru în direcțiunea casei de păstrare din Sălșite și Mărcurea. Petru Ioan Comșa după o boală îndelungată și grea a închis ochii în sanatoriu din Cluj departe de ai săii și de fruntașa comună Sălșite.

Îl jeliște soția, fiul Ionel, fiica Mărișoara, ginerele Dr. Caius Brediceanu, soții și frați nepoți și fini și rudeniile cari au percutat un mare sprânjitor.

Jalnică familie a publicat următorul anunț:

Pătrunși de adâncă jale aducem la cunoștință tuturor rudeniilor, prietenilor și cunoscuților, că după înbiul nostru soț, tată și bunice

PETRU I. COMȘA,

mare comerciant în Sălșite, membru al tuturor institutiilor noastre culturale și politice românești,

și-a sfârșit zilele unei vieți petrecute în cinste și muncă nelănturată, îndușoșat de vremele acestea de mărre națională, împărșiat fiind cu sîntele Taina după legea noastră românească, Sâmbătă în 10/23 Noembrie 1918, la orele 10 p. m., în vîtate de 63 ani.

Rămășițele pământești se vor depune spre veșnică odihnă Joi, în 15/28 Noembrie 1918, în cimitirul bisericii mari din Sălșite.

Dormi în pace apostol al muncii sărguțoare și rob însuflețit al idealului național!

Sălșite, la 12/25 Noembrie 1918.

Jalnică familie.

Adunarea meseriașilor și comercianților români din Sibiu

Joi în 8/21 Noembrie s'au întrunit în seminarul «Andrian» meseriași și comercianții români din Sibiu pentru a delega din sîmul lor 5 reprezentanți în consiliul național român și pentru a se sfătui și a seza programul și muncă potrivit cu preferențele zilelor noastre.

S'au adunat în număr neobișnuit de mare. Președintele Gh. Popoana deschide adunarea, arătând că și pentru meseriași și industriași români a rășirit soarele dreptății și libertății și propune să aleagă 5 membri pentru consiliul național român din Sibiu, cari se dirige afacerile tuturor românilor din acest înțut.

Meseriași însă, înainte de a intră în actul alegerii, cer ca și cunoscutul dr. I. V. Tordășianu, care le cunoaște păsurile, să fie ales în sfatul național. În urmă aleg în consecință pe Victor Tordășianu, Aurel Popescu, comerciant, T. Moldovan, măestru cismar, Gh. Popoana, cond. de tipografie, Constantin Banu, măestru curelar și I. Stancio, măestru zugrav.

S'au mai hotărât ca să se întunească în fiecare săptămână pentru a face demersuri în conformitate cu desfășurarea evenimentelor.

Știrile zilei

Wilson în Europa. În primele zile din Decembrie va plecă prezidentul Wilson spre Europa. Mai întâi va vizita Parisul.

Salare de marșal. Din Viena se anunță, că fostul suveran Carol I s'au plătit în anii din urmă 3 milioane coroane sub titlul de salar pentru demitatea de marșal. S'au așezat va avea să fie restituit din averile particulare ale fostei case domnitoare. — S'au mai constatat, că feldmarșalii arhiducele Friedric și Koves au încasat câte 800 mii coroane pe an pentru aceștia demnitate.

Respînș. Generalismul francez Foch n'a admis cererea germanilor de a li se îndulci condițiile de armistițiu. Statele întelegerii sînt de părere. Frații deosebire, că Germania merită pe deplin astfel de condiții.

† Vasile Gonia. Anunțăm durerosa știre, primită astăzi, despre moartea presedintelui nostru din Rod (tractul Miercurei) Vasile Gonia, cuno-cuțitorilor și din duosele versuri, apărute în foisoarele ziariului nostru. Harnicul preot odihnească în pace!

Din comitatul Sibiului. În comuna Cristian s'a organizat garda națională în 6 Noembrie a. c. iar în 17 l. c. s'au luat înțita s'au ales prin aclamație presedinte protot Constantin Moldovan care a fost încredințat de Legiunea română din Sibiu și cu conducerea secției Cristianului, la care aparțin comunele: Ruscirii și Șura-mică.

† Dr. Emil Dan, înărnul și însuflețitul advocat și jurisconsult al Illelei «Albina» din Brașov, a în-eretat din viață astăzi noapte în Sibiu, în urma unui morburg.

Înmormântarea i se va face Vineri la ora 2 d. a. Odihnească în pace!

La Innsbruck italianii au intrat în 22 l. c. în Innsbruck și au ocupat orașul și împrejurimea

și Viena. După știrile ziarelor parisiene, armatele întelegerii, care vor ocupa Budapeșta și alte orașe, vor porni și spre ocuparea Vienei.

Neîntelegerii între comandanți. Între generalii Mackensin, care petrece înăc tot în Sibiu, și între Hindenburg s'au ivit se zice neîntelegerii. Mackensin adevăc împotriva ordinului ce i s'a dat și totodată împotriva hotărârilor armistițiuului încheiat, a părăsit cu trupe înarmate tatele lupului.

Pierderi în război. Pierderile Franței în război se urcă la 1.600.000 de morți. Cam acesă cifră se anunță și din Germania, ca pierdere de soldați germani morți. Pierderile Angliei se arată, după date oficiale, cu 3.000.000 de oameni, între cari 658.000 de morți.

La Alba-Iulia. Cei ce participă la marea adunare națională la Bălgăr, vor face lucrul cumintăcit și cu sine păne și alte alimente, având în vedere afluența în această ordine de lume ce se va întruși acolo în 30 l. c. și 1 Decembrie.

Aviz. Prelegerile dela gimnaziul român gr. or. din Braș, stiate din cauza bolii spaniole, se vor relncea cu 18 Nov. v. (1 Dec. n.) 1918.

Directiunea.

Scrieroror unui episcop. Contele Mailath, episcopul romano-catolic din Alba-Iulia, se adresează românilor prin o scrisoră în care arată că Ungaria independentă s'a fim noi români cu încredere și iubire pentru «frații noștri maghiari, căci ei — maghiarii — voesc acum să ne înzestrecă cu deplină dezvoltare «observecă, culturală, economică» (eparchy, kulturális, gazdaság fejődés) — Domnul Mailath, episcopul trăit între români, nu îndrăzește, nici în zilele extraordinare de astăzi, să ne vorbescă de acordarea drepturilor și libertății, fără de care este cea mai mare primejdie pentru noi, în dependența Ungariei. Sântem recunoscători domnului Mailath pentru această sinceritate; căci ea ne arată, de cine avem să ne ferim, dacă vom să rămânem români.

Știri naționale. Din Brașov se scrie, că sfatul național român din Sibiu a luat în administrare averea ziariului Gazeta Transilvaniei dela proprietarii de pământ, acum, sistând decamdată apariția ziariului — dela Orăștie primii înțitului număr al Libertății înviate. Apare odată pe săptămână. Redactor responsabil este George Lazar.

Pentru copiii legionarului român. La fondul casei de ajutorare au mai dat:

- 1. Cassaru Asociației I. Banciu Cor. 10 —
- 2. Parcul Constantin Popovici 3 —
- 3. (Simnic) 3 —
- 4. Comerciantul Emil Șerb. 10 —
- 5. Legionarul Zaharie Crișan 2 —
- 6. Legionarul Alexandru Bucșă 2 —
- 7. Voluntarul Ion Dordea 2 —
- 8. Clericul Aurel Oarș 2 —
- 9. Clericul Irimie Milea 2 —
- 10. Mehanicul Moise Fărcaș 3 —
- 11. Pignarii Aron Cloș (Copsa mica) 5 —
- 12. Serg. maj. Ioan Stoicita 2 —
- 13. Clericul sbs. Valeriu Călcuț 2 —
- 14. Locot. N. Frâncul 3 —
- 15. Măestrul blănar Ilie Stefa 10 —

Sau în total K 63.

Contribuțiile de până aici Cor. 723.

Bravi români! Dărujiți din avutul vostru pentru copiii legionarului român. Datuți primeste exactorul consistorial Victor Tordășianu.

Posta redacției

P. M. în Străz. Crașinari. Ad. I. P. S. Sa episcopul Aradului va da îndumiri prin circulară, ad. 2. da; ad. 3. Inimoiul nostru deputat Dr. A. Vădeț de prezant, având în vedere marea semnătate pețrică, pețrica să-și poată rupe vreme de a veni acum în cerc; ad. 4. S'a adreseze Legiunii române.

La Bălgărul nostru

Toți românii de pe aceste plaiuri să-și deie înțalnire în cetatea vestită a Bălgărului la ADUNAREA NAȚIONALĂ de Dimineață, în 1 Decembrie n. (18 Noembrie v.) 1918.